

L'ABANDONAMENT DE L'ESCOLA RURAL A CATALUNYA

ANÀLISI I PROPOSTES DE CGT

L'educació en les escoles rurals de Catalunya és una qüestió que sovint queda en un segon pla tant en el debat públic com en les polítiques educatives. Tot i que les escoles rurals representen una part fonamental del sistema educatiu català, **la seva situació és sovint ignorada o subestimada** per les administracions públiques, deixant-les en **una posició de desavantatge respecte als centres urbans**.

Aquest **informe** que hem elaborat des de CGT Ensenyament pretén aportar una **visió detallada i actualitzada** de la situació de les escoles rurals a Catalunya, mitjançant un **enfocament basat en l'anàlisi** de dades directes obtingudes a través de les visites als centres que hem realitzat i l'aplicació d'una enquesta a totes les escoles rurals de Catalunya.

L'ESTUDI

Durant el **procés de recollida de dades**, hem visitat diverses **Zones Escolars Rurals (ZER)** principalment als Serveis Territorials (ST) de **Lleida, Alt Pirineu, Camp de Tarragona, Terres de l'Ebre, Penedès i Catalunya Central**. Recorrent els centres hem tingut l'oportunitat de parlar amb professionals de l'educació, **docents, personal d'atenció educativa, directors i altres membres de la comunitat escolar**. Les converses mantingudes han estat fonamentals per entendre la realitat diària d'aquestes escoles, les dificultats que afronten i les seves necessitats específiques. A més, hem elaborat una enquesta que ha estat distribuïda a totes les escoles rurals de Catalunya amb l'objectiu d'obtenir **una visió global de la situació**, així com de les inquietuds i preocupacions comunes entre els centres.

Els resultats d'aquest estudi mostren de manera clara i contundent una sèrie de **mancances estructurals de recursos** que les escoles rurals han suportat durant anys i **que no només repercuteixen negativament en la qualitat de l'ensenyament**, sinó que també dificulten la pervivència futura dels centres educatius en algunes d'aquestes zones, a que la desaparició d'una escola de poble comporta un impacte negatiu en el futur de les comunitats rurals, **sentenciant a mort el desenvolupament social i econòmic de determinades poblacions**.

En aquest sentit, el buidatge de les dades posa en relleu un profund sentiment de **menysteniment per part de l'administració pública, que no ha garantit a tots els catalans i catalanes la igualtat d'oportunitats** en l'accés a recursos i infraestructures de qualitat. Aquestes mancances inclouen des de l'escassetat de recursos materials i humans fins a **l'absència d'una política educativa específica per a les particularitats del medi rural**.

Aquesta situació crea un **desequilibri important entre les escoles rurals i les urbanes** que afecta tant el desenvolupament educatiu dels alumnes com a la sostenibilitat i, fins i tot, a la supervivència de moltes escoles que es veuen abocades a una situació d'incertesa. L'anàlisi de les dades ens permet concloure que és fonamental prendre mesures urgents per millorar les condicions de les escoles rurals garantint **que els infants escolaritzats a una ZER tinguin les mateixes oportunitats educatives que els seus companys de les zones urbanes**.

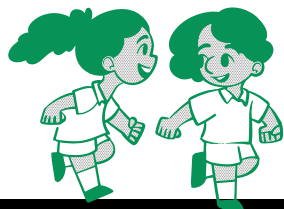

Amb aquest treball, des de CGT Ensenyament, pretenem no només mostrar la realitat de les escoles rurals de Catalunya, sinó també sensibilitzar la societat i les institucions sobre la necessitat de dissenyar polítiques educatives més equitatives i adaptades a les particularitats del món rural, per tal de garantir una educació de qualitat per a tots els infants, independentment del lloc on resideixin.

Petites millores, grans dèficits: la realitat de les escoles rurals

Durant el curs 2024-25, CGT Ensenyament va fer una enquesta a les escoles rurals de Catalunya per analitzar de manera profunda les seves mancances i les necessitats urgents d'aquests centres educatius. Aquesta diagnosi es va basar en les respostes recollides a través d'aquesta enquesta, així com en la participació activa de diversos professionals del sector educatiu a través de les visites que han fet els i les delegades sindicals de CGT a les Escoles Rurals.

Els resultats obtinguts posen de manifest una problemàtica estructural que afecta de manera directa el desenvolupament d'aquest tipus d'escoles. Malgrat que s'han aconseguit certs avenços, les deficiències detectades continuen sent greus, i el Departament d'Educació encara no ha adoptat mesures adequades per resoldre-les.

Principals problemàtiques detectades

1. Falta de personal administratiu i de suport

Un 40% de les escoles rurals de Catalunya no compten amb personal administratiu, una carència que dificulta enormement l'organització i gestió interna. Aquesta mancança obliga els mestres i l'equip docent a assumir tasques administratives que, d'altra banda, haurien de ser responsabilitat d'un professional específic. Aquesta sobrecàrrega de feina afecta negativament el temps dedicat a la docència directa, un aspecte essencial en el procés educatiu. A més, l'absència d'un sistema de substitucions àgil per cobrir les baixes de les Tècniques d'Educació Infantil (TEEI) que tutoritzen els grups d'1 i 2 anys, fa que els mestres hagin d'assumir tasques que, en molts casos, no corresponen al seu perfil professional incrementant així la seva càrrega de treball i reduint el seu temps per a l'atenció individualitzada de l'alumnat.

2. Dificultats en la inclusió educativa

Les escoles rurals pateixen una falta notable de personal especialitzat per atendre els alumnes amb necessitats educatives especials. Un 38% de les escoles consideren imprescindible la figura de la Tècnica d'Integració Social (TIS) per garantir una millor integració dels alumnes amb dificultats. Per altra banda, un 82% d'aquestes escoles admeten que les hores de vetlladora són insuficients o, fins i tot, inexistentes, un fet que dificulta enormement la tasca de garantir la inclusió real de l'alumnat amb discapacitat o altres necessitats especials.

Les figures d'Educadora d'educació especial (EEE) i Auxiliar d'educació especial (AEE) no existeixen en aquests centres. A més, les TEEI fan tasques d'Educatores de Llars d'Infants (EDU) en tutoritzar grups d'1 i 2 malgrat no ser remunerades com a tal, mentre que el departament està extingint la figura d'AEE i substituint-les per vetlladores, treballadores externalitzades molt més precaritzades.

3. Problemes d'infraestructura i espai

El 70% de les escoles rurals consideren que les seves instal·lacions no són adequades per oferir una educació de qualitat. Gairebé la meitat d'aquestes escoles, un 44%, assenyalen que els falten prou espais per poder dur a terme totes les activitats educatives d'acord amb les necessitats curriculars i pedagògiques.

A més, un 20% de les escoles denuncien que les infraestructures són antigues i necessiten reformes urgents per garantir la seguretat i el benestar dels alumnes. Fins i tot, en els casos més extrems, hi ha un 6% de les escoles que asseguruen no complir ni tan sols la normativa de riscos laborals.

4. Despeses de funcionament insuficients

El 80% de les escoles rurals consideren que els recursos econòmics assignats pel Departament d'Educació són absolutament insuficients per cobrir les seves necessitats. Aquesta situació impacta especialment en l'organització de sortides culturals i excursions, que són fonamentals per a l'aprenentatge integral dels alumnes. Tres de cada quatre escoles denuncien que el cost del transport per a aquestes activitats és massa elevat i, sense ajuts específics, es fa pràcticament impossible dur-les a terme.

5. Inestabilitat a les plantilles de tot el personal educatiu

Una de les problemàtiques més greus és la fluctuació constant en el nombre de matrícules, que dificulta la creació d'equips docents estables. La rotació incessant de mestres i personal d'atenció educativa afecta negativament la qualitat educativa i l'estabilitat del grup classe.

6. Vulneració del dret de vaga

Les mestres de les escoles rurals es troben sovint amb la impossibilitat real d'exercir el seu dret de vaga a causa de les **estrictes condicions imposades per la declaració de serveis mínims**. Això constitueix una vulneració directa d'un dret fonamental, ja que en moltes d'aquestes escoles la dotació de personal és mínima i insuficient per al bon funcionament del centre. Això fa que els mestres no puguin secundar les vagues sense posar en perill la qualitat del servei educatiu.

Tot i la insistència de les escoles rurals en la resolució d'aquestes problemàtiques, el Departament d'Educació ha desestimat diverses propostes i ha ajornat reunions essencials per tractar aquestes qüestions. **Algunes de les demandes més urgents, encara no ateses, són:**

- **Augmentar les dotacions de Personal** d'Administració i Serveis (PAS) i del Personal d'Atenció Educativa (PAE).
- Prioritzar **formacions específiques** per als docents de les ZER.
- **Millorar la comunicació** amb els **Serveis Territorials** per agilitzar la resolució de problemes.
- **Internalitzar les vetlladores** per garantir un servei estable i de qualitat per als alumnes amb necessitats especials.
- **L'adequació de la categoria laboral i la remuneració econòmica** corresponent de les educadores de les llars d'infants integrades a les escoles rurals.
- **Garantir el dret de vaga** sense l'aplicació de serveis mínims abusius, que impedeixen l'exercici efectiu d'aquest dret.
- **Fixació de plantilles a mitjà termini** com, per exemple, en períodes de quatre anys, fet que permetria crear una cohesió entre l'equip docent i garantir un seguiment més estable i continuat de l'alumnat.
- **Major flexibilitat en la matriculació d'alumnes procedents de municipis propers** per garantir la viabilitat dels centres i millorar-ne la continuïtat. **No sortir mai al període de preinscripció amb 0 places**, tot i que aquell any no hi hagi infants empadronats sempre oferir la possibilitat de matrícula.

Malgrat certs avenços, la realitat de les escoles rurals continua sent precària i, en molts casos, insostenible. La falta de recursos, la indiferència institucional i la manca de planificació efectiva posen en perill la continuïtat d'un model educatiu fonamental per a la cohesió i vertebració del territori.

CGT Ensenyament continuarà pressionant perquè aquestes demandes siguin escoltades i ateses amb la urgència que requereixen, ja que l'educació a les zones rurals és un dret que no es pot ignorar.

PONENT-PIRINEUS	Av. Prat de la Riba 7, 1r - 25006 Lleida	enseponent@cgtlleida.cat	tel. 973 27 53 57
CAMP TARRAGONA	Pl. del Nen de les Oques 8, 1r D - 43202 Reus	cgteeducaciogn@cgtcatalunya.cat	tel. 977 24 25 80
BARCELONA	C/ Pare Lláinez 18, 2n - 08025 Barcelona	cgtensebcn@cgtcatalunya.cat	tel. 93 310 33 62
CEB-IMEB	C/ Pare Lláinez 18, 2n - 08025 Barcelona	cgtensebcn@cgtcatalunya.cat	tel. 93 310 33 62
BERGUEDÀ	Plaça Europa, 5 baixos - 08600 Berga	ense.catcentral@cgtcatalunya.cat	tel. 623 20 53 94
SALLENT	Pl. Josep Anselm Clavé, 7 - 08650	ense.catcentral@cgtcatalunya.cat	tel. 624 31 54 89
BAIX LLOBREGAT	C/ d'Esplugues 46 - 08940 Cornellà de Ll.	cgtense@cgtbaixllobregat.cat	tel. 93 377 91 63
PENEDÈS / GARRAF	C/ Lepant 23, baixos 1a - 08800 Vilanova i la G.	cgtensepenedes@cgtcatalunya.cat	tel. 93 893 42 61
GIRONA	Av. Sant Narcís 28 - 17005 Girona	general.cgtgirona@gmail.com	tel. 972 23 10 34
TERRES DE L'EBRE	Av. Remolins 34-36, baixos - 43500 Tortosa	cgteeducaciote@cgtcatalunya.cat	tel. 877 91 55 91
MARESME	Av. Lluís Companys 45 Loc. 3 - 08302 Mataró	cgtensenyamentmaresme@cgtcatalunya.cat	tel. 640 629 438
VALLÈS ORIENTAL	Ronda d'Orient, 6 Mollet del Vallès	vallesoriental.cgt.ensenyament@gmail.com	tel. 93 593 15 45
SABADELL	C/ Rosselló, 10 (08207) Sabadell	cgtense.sabadell@cgtcatalunya.cat	tel. 93 173 49 49
TERRASSA	C/ del Nord, 128 08221 Terrassa	cgtense.terrassa@cgtcatalunya.cat	tel. 93 252 97 11

**PREN PARTIT
ENFORTIM-NOS**

CGT
Ensenyament